

MONDOROS'TAN LOZAN'A TÜRKİYE

* Padişah Vahdettin zamanında Orbay Rauf Bey'in katılımı ile imzalanmıştır.

*1815 'de gelişmekte olan ülkeler Osmanlıya "Hasta Adam " teşhisi koymuşlardır. Büyük devletler tarafından " hasta adamın " mirasını paylaşmak konusu "Şark meselesi" olarak adlandırılmıştır. Osmanlı açısından I.Dünya Savaşını sonlandıran Mondros Mütarekesi bir nevi Şark meselesini gerçekleşmesi anlamına geliyor.

Mondros Mütarekesi:

30 Ekim 1918 'de Rauf Bey (Orbay) başkanlığındaki Osmanlı heyeti ile İtilaf devletleri adına Akdeniz Filosu komutanı İngiliz Amiral Calthorpe arasında imzalanmıştır.

25 maddeden oluşup çok ağır maddeler içermektedir.

- 1) İtilaf devletleri Çanakkale ve Osmanlı Boğazlarıyla Toros tünellerini işgal edecekti.
- 2) Osmanlı suları ve Karadeniz 'de bulunan torpiller gösterilecek ve temizlenecekti.
- 3) İtilaf Devletlerine mensup savaş esirleri ve Ermeni esir ve tutuklular derhal teslim edilecekti.
- 4) Osmanlı Ordusu terhis edilecek,eldeki silah ve mühimmat teslim edilecek,küçük gemiler dışında donanma İtilaf Devletleri gözetimine bırakılacaktı.
- 5) Kuzeybatı İran ve Kafkasya'daki Osmanlı kuvvetleri savaştan önce ki sınırlara çekilecek ,güneydeki ateşkes sınırları dışındaki Osmanlı kuvvetleri derhal İtilaf kuvvetlerine teslim edilecek ve bütün haberleşme ağı İtilaf memurlarının kontrolüne bırakılacaktı.
- 6) **Antlaşmanın en ağır maddesi ise İtilaf Devletlerine "güvenliği tehdit edecek bir durum ortaya çıktığında " ülkenin dilediği yörelerini işgal imkanı tanıyan ve Osmanlı Devleti 'nin hükümdarlık hakkını fiilen bitiren yedinci maddesidir.**

Öte yandan ,24. maddeye göre;6 vilayette karışıklık çıktığı takdirde bu vilayetlerin herhangi bir kısmı işgal edilebilecekti. Aslında bu maddenin arkasında "ŞARK MESELESİ" nin hedeflerinden biri olarak İtilaf Devletlerinin Doğu Anadolu bölgesinde bir Ermeni Devleti kurma niyetleri saklı bulunuyordu. Nitekim Ateşkesin İngilizce metninde söz konusu 6 vilayetten 6 ermeni vilayeti olarak bahsedilmiştir.

Bu antlaşmadan anlaşılacağı: Fiilen devlet olma özelliklerini kaybetmiş yani yok sayılmış durumdadır.Aslında bir çaresizlik ve bir teslimiyyetin ifadesidir.

Vilayet- ı Sitte: Osmanlı Dönemi idari taksimatında Van,Elazığ,Diyarbakır,Erzurum,Sivas, ve Bitlis vilayetleri ;günümüzde Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun hemen içine alan kısım.

Yıldırım Orduları Grup Komutanlığı 'na atanan Mustafa Kemal Paşa'ya göre "Osmanlı Devleti bu mütareke ile kendisini kayıtsız şartsız düşmanlara teslim etmeye razı olmuştur."

13 Kasım 1918 de İtilaf devletlerinin savaş gemilerini İstanbul sularında gördüğünde "GELDİKLERİ GİBİ GİDERLER."

Ali İhsan Paşa(Sabis),Yakup Şevki Paşa,Favzi Paşa,Kazım Karabekir Paşa,ali Fuat Paşa,İsmet Paşa Gibi karşı çıkmışlardır.

TÜRK MİLLETİNİN MÜTAREKE VE İŞGALLERE TEPKİSİ: MİLLİ TEŞKİLATLANMALAR

Osmanlı Hükümetinin Mondoros anlaşmasına sessiz kalması ve İtilaf Devletlerinin işgal tehlikesi bulunan yörelerde genel adı Müdafaa-i Hukuk Cemiyetleri olan milli teşkilatlar kurulmaya başladılar.

Müdafa-i Hukuk: Hareketi savunma amaçlı olup her şeyin başında hür ve bağımsız yaşama hakkını ve vatani koruma gayesi taşıyordu.

Kars Milli İslam Şurası: 9. Ordu komutanı Yakup Şevki Paşa 'nın destek ve yardım ile 5 Kasım 1918 'de kurulmuş ve yapılan kongreler sonrasında 17 Ocak 1919 'da Cenubi Garbi Kafkas Hükümet adıyla geçici bir hükümet oluşturulmuş ise de bu hükümet Nisan'da Karsı İşgal eden İngilizler tarafından dağıtılmıştır.

Vilayat-ı Şarkıyye Müdafaa-i Hukuk Milliye Cemiyeti: 4 Aralık 1918'de Doğu Anadoluyu koruma amaçlı olarak kurulmuş Erzurum ve diğer illerde şubeler açmıştır.

İzmir Müdafaa-i Hukuk-ı Osmaniye Cemiyeti: İzmir 'in Yunan 'a verilme tehlikesine karşı 17.Kolordu Komutanı Nurettin yardımıyla 1 Aralık 1918'de kuruldu. Bu cemiyet İzmir'in Türklüğü konusunda Dünya kamuoyuna aydınlatma gayreti içinde olmuştur.Mart 1919 'da düzenlediği kongre ile İzmir ve vatan üzerinede oynanan oyunlara karşı gerekirse silahlı mücadele vereceklerini Dünya kamuoyuna duyurmuşlardır. Bu cemiyetle işbirliği halinde **Redd-ilhak** prensibini savunan **İzmir Müdafaa-i Vatan Heyetide** kurulmuştu.izmir'in işgalinden önce büyük bir miting düzenleyen bu cemiyet Batı Anadolu'da milli direnişin oluşmasına öncülük etmiştir.

Trabzon Muhafaza-i Hukuk-ı milli Cemiyeti : Rum Pontus tehlikesine karşı kurulmuştur.

Adana Müdafaa-i Hukuk-ı Milliye Cemiyeti : Çukurova bölgesini Fransızlara verileceği tehlikesine karşı kurulmuştur.

Mütareke sonrası işgal veya işgal tehlikesi karşısında oluşan hareketleri bir araya getirmek amacıyla 29 Kasım 1918'de **MİLLİ KONGRE** adıyla yeni bir teşkilatlanma ortaya çıkmıştır. Bu cemiyetler Sivas Kongresi kararları çerçevesinde tek bir çatı altında toplanmıştır.

Türklerin **İŞGALLERE EN BÜYÜK TEPKİSİ İZMİR'İN İŞGALI İLE GERÇEKLEŞMİŞTİR.**

Türk milleti işgallere karşı örgütlenirken bazı suyumuzu içip, ekmeğimizi paylaştığımız kişiler devleti aleyhine tavır almaktan ve işgalciler ile işbirliğinden çekinmemişlerdir. Öyle ki: teşkilatlanmaya bile başlamışlar. Bunlar :Etnik-i Eterya ve Mauri Mira örgütleri (Rumlar) , Pontus ,Hınçak ve Taşnak (Ermeni örgütleri) , Alyans-İsrailit, Makabi Cemiyeti (Yahudi).

Birde : Bazı Türk ve Müslümanlarında zarar verici tutum ve davranışı sonucu Kürdistan Teali Cemiyeti, İngiliz muhipler Cemiyeti, Wilson Prensipleri Cemiyeti.

MUSTAFA KEMAL PAŞA'NIN SAMSUN'A ÇIKIŞI, TEŞKİLATLANMALAR VE KONGRELER

Mustafa Kemal Paşa Şişli'de ki evinde Kazım Karabekir, Ali Fuad Paşa, İsmet Beylerle birlikte yaptığı toplantıda vatanın içinde bulunduğu durumdan çıkarmak için çarlar arıyorlardı. Vatanın kurtuluşunu ancak Anadolu'dan başlatılacak bir hareketle mümkün olabileceğine kanaat getiren bu kadro fırsatını bulup tainlerini Anadolu'ya yaptırmanın yollarını arıyorlardı. İstenilen fırsat doğmuş Samsun ve çevresindeki asayişli sağlamak için Mustafa Kemal Paşa 30 Nisan 1919 'da askeri ve sivil yetkililerle Dokuzuncu Ordu Müfettişliğine tayin olmuştur.

Bunun gibi Kazım Karabekir Paşa da Tekirdağ'daki 14. Kolordu Komutanlığından Doğudaki 15. kolordu'ya atanması sağlamış ve 3 Mayıs 1919 'da Erzurum'a gelmiş .20. Kolordu Komutanı Ali Fuat Paşa da Anadolu'ya geçmişti.

Mustafa Kemal Paşa'nın tayindeki amacı Milli Mücadeleyi başlatmaktır.

AMASYA GENELGESİ

22 Haziran 1919 **Ali Fuad ,Refet ve Rauf Beylerle** birlikte karargah heyetinin imzaladığı Erzurumda bulunan **Kazım Karabekir** ve Konya'da **Mersinli Cemal Paşa'nın** onayladığı belgedir.

- 1) Vatanın ve milletin istiklali tehlikededir.
- 2) İstanbul hükümeti üzerine aldığı sorumluluğun gereklerini gereği gibi yerine getirememektedir, bu durum milletimizi yok olmuş göstermektedir.
- 3) Milletin istiklalini yine milletin azim ve kararı kurtaracaktır.
- 4) Milletin içinde bulunduğu durum ve şartlara göre harekete geçmek ve haklarını yüksek sesle cihana duyurmak için her türlü etki ve denetimden uzak milli bir kurulum varlığı zaruridir.
- 5) Anadolu'nun her bakımdan en güvenli yeri olan Sivas 'ta milli bir kongrenin acele toplanmasına kararlaştırılmıştır.
- 6) Bunun için bütün illerin her sancağından milletin güvenini kazanmış üç temsilcinin mümkün olduğu kadar çabuk yetişmek üzere yola çıkarılması gerekmektedir.
- 7) Her ihtimale karşı bu meselenin milli bir sır halinde tutulması ve temsilcilerin lüzum görülen yerlerde seyahatlerini kendilerini tanıtmadan yapmaları lazımdır.
- 8) Doğu illeri adına 10 Temmuzda Erzurum'da bir kongre toplanacaktır. Bu tarihe kadar diğer illerin temsilcileri de Sivas'a gelebilirlerse Erzurum Kongresi üyeleri de Sivas kongresine katılmak üzere hareket edeceklerdir.

Bu genelge : istiklal Savaşı'nın en önemli belgesi sayılır. Milletin istiklalini yine milletin azim ve kararının kurtaracağı "milli heyet" milli bir kongreden bahsedilmesi Türk tarihinde ilk defa milli iradeye yani demokrasiye dayalı yeni yapılanmanın ve gelişmelerin habercisi olarak da karşımıza çıkıyor.

Ayrıca bu genelge İstanbul Hükümetini rahatsız etmiş Mustafa Kemal Paşayı derahlı İstanbul 'a çağırması ve görevinden alınmıştı. Bu nedenle kendiside askerlikden istifa etmişti. Bu sırada Kazım Karabekir ve Kazım (dirik)Bey kendisine bağlılığını göstererek destek vermişlerdir.

ERZURUM KONGRESİ

7 Ağustos 1919 tarihinde Mustafa Kemal başkanlığında tamamlandı.

Erzurum Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Mustafa Kemal Paşa'yı "Heyet-i Faale" başkanlığına getirdi. İlk başına basan sivil kuruluş bu cemiyettir. Kongreye çoğunluğu işgal altındaki 5 doğu ili Trabzon, Erzurum, Sivas, Bitlis ve Van'dan gelen 62 delege katılmış; 2 hafta süren kongrede alınan kararlar **Kurtuluş Mücadelesi'**nde izlenen çizgide önemli ölçüde belirleyici olmuştur. İstiklal Mücadelesinin amacı ve yönteminin ortaya koyduğu Misak-i milli 'nin şekillendiği bir programı ifade ediyor.

- 1) Milli sınırlar içinde vatan bir bütündür, parçalanamaz.
- 2) Her türlü yabancı işgaline ve müdahalesine karşı millet hep birlikte direniş ve savunmaya geçecektir.
- 3) İstanbul Hükümeti vatanın bağımsızlığını sağlayamazsa geçici bir hükümet kurulacaktır. Bu hükümet milli kongre tarafından seçilecektir. Kongre toplanmamış ise, bu seçimi Temsilciler Kurulu yapacaktır.
- 4) Kuva-yi Milliye'yi etkili, milli iradeyi hakim kılmak esastır.

- 5) Azınlıklara siyasi hakimiyetimizi ve sosyal dengemizi bozacak ayrıcalıklar verilemez. Ancak bu vatandaşların canları,malları ve ırzları her türlü saldırıdan korunacaktır.
- 6) Manda ve himaye kabul olunamaz.
- 7) Milli irade ve toplanan ulusal güçler padişahlık ve halifelik makamını kurtaracaktır.
- 8) Mebuslar Meclisi'nin derhal toplanmasına ve hükümetin yaptığı işlerin milletçe kontrolüne çalışılacaktır.
- 9) Sömürgecilik amacı taşımayan devletlerden teknik,sanayi ve ekonomik yardım kabul edilebilir.

SİVAS KONGRESİ

38 delege ile 4 Eylül 1919 tarihinde Mektebi Sultani binasında açılmıştır. Manda meselesi kongrenin en önemli tartışma konusu olmuştur.Sivas kongresi Manda rejimini red etmiştir.

Mustafa Kemal'in Amasya Genelgesi'ni açıkladıktan sonra bir çağrı üzerine I. Dünya Savaşı'ndan sonra işgale uğrayan Türk topraklarını kurtarmak ve Türk milletinin bağımsızlığını sağlamak için çareler aramak amacıyla seçilmiş ulus temsilcilerinin Sivas'ta bir araya gelmesiyle, 4 Eylül 1919 - 11 Eylül 1919 tarihleri arasında gerçekleşen ulusal kongredir. Sivas Kongresi'nde alınan kararlar, daha önce gerçekleştirilen Erzurum Kongresi kararlarını genişleterek tüm ulusu kapsar bir nitelik kazandırmış ve yeni bir Türk Devleti'nin kuruluşuna temel olmuştur; bu nedenle Sivas Kongresi'nin Türkiye Cumhuriyeti tarihindeki önemi büyüktür.

Sivas Kongresi'nde, Erzurum Kongresi'nde alınan vatanın bütünlüğü ve bağımsızlığıyla ilgili kararlar aynen kabul edilmiştir.

Kongrede doğu illeri adına delege olarak Erzurum Kongresi'nde seçilen Heyet-i Temsiliye (Temsil Kurulu) üyeleri bulunuyordu. Batı ve Orta Anadolu illerinden gelen diğer temsilcilerin de katılımı sayesinde Sivas Kongresi, ulusal bir kongre niteliği kazanmıştı. Kongre İrade-i Milliye adıyla bir gazete çıkartılmıştır. Misak-ı milli ana hatlarıyla burada şekillenmiştir.

1. Milli sınırları içinde vatan bölünmez bir bütündür; parçalanamaz.
2. Her türlü yabancı işgal ve müdahalesine karşı millet top yekün kendisini savunacak ve direnecektir.
3. İstanbul Hükümeti, harici bir baskı karşısında memleketimizin herhangi bir parçasını terk mecburiyetinde kalırsa, vatanın bağımsızlığını ve bütünlüğünü temin edecek her türlü tedbir ve karar alınmıştır.
4. Kuvay-ı Milliye'yi tek kuvvet tanımak ve milli iradeyi hakim kılmak temel esastır.
5. Manda ve himaye kabul edilemez.
6. Milli iradeyi temsil etmek üzere, Meclis-i Mebusan'ın derhal toplanması mecburidir.
7. Aynı gaye ile milli vicdandan doğan cemiyetler, "Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti" adı altında genel bir teşkilat olarak birleştirilmiştir.
8. Genel teşkilatı idare ve alınan kararları yürütmek için kongre tarafından Temsil Heyeti seçilmiştir.

BATI ANADOLU KONGRELERİ

28 Haziran 1919'da Kuva-yı Milliye'nin sevk ve idaresiyle iâşesi için Balıkesir'de düzenlenmiştir.

16-25 Ağustos tarihleri arası milli direniş ruhunu bölgede yaygınlaştırmak için Alaşehir'de kongre düzenlendi.

Bu iki kongrede Hacı Muhiddin (Çarıklı) Bey'in öncü rolü büyüktür.

7-8 Temmuz 1919'da Nazilli'de cephenin iâşesi ve lojistik destek konularında çalışmak üzere bir heyet seçti.

SON OSMANLI MECLİS-İ MEBUSANI'NIN TOPLANMASI VE MİSAK-I MİLLİ

Sivas Kongresi ülkede büyük etki yarattı.

Damat Ferit Hükümeti itibar kaybetti ve hükümet düştü.Yerine Ali Rıza Paşa kabinesi kuruldu. Ali Rıza Paşa hükümeti ülkenin menfaati için Heyet-i Temsiliye ile temasa geçmenin gerekliliğine inanmış ve bu maksatla Salih Paşa'yı Mustafa Kemal Paşa ile görüşmeye Amasya'ya göndermiştir. Bu görüşme 20-22 Ekim 'de yapılmış ve tarihe **Amasya Protokolü** olarak geçmiştir. Bu görüşme ile İstanbul hükümeti Heyet-i Temsiliye'yi resmen tanımıştır.

AMASYA PROTOKOLÜ: Amasya Protokolü veya Amasya Görüşmeleri, İstanbul Hükümeti ile Heyet-i

Temsiliye arasında 22 Ekim 1919'da yapılan protokoldür. Mustafa Kemal'in direktifi ile milli mücadele yanlısı millet vekilleri Felah-ı Vatan grubunu kurdular. Bu protokolün en önemli icraatı 28 Ocak 1920'de Misak-ı Milliye'yi Osmanlı meclisinin kabul etmesi olmuştur.Misak-ı Milli Erzurum ve Sivas kongrelerinde şekillenmişti. Paris barış konferansına gidecek heyet Heyet-i Temsiliye'nin tercihleri dikkate alınacak.

Mustafa Kemal Paşa, Rauf Orbay ve Bekir Sami Beylerle birlikte 18 Ekim 1919'da Amasya'ya gelerek Salih Paşa ile 20 Ekim'de görüşmelere başladılar ve Sivas Kongresi'nce kabul edilen esaslar üzerinde görüşmeler başladı. Sivas

Kongresi'nce kabul edilmiş bulunan esaslar üzerinde görüşmeler 22 Ekim'e kadar sürdü ve taraflar şu esaslar üzerinde anlaştılar:

Madde 1: Osmanlı İslam çoğunluğu ile meskun yerler bir bütün teşkil etmektedir. Bu hattın dışında kalan ve Mütareke sırasında düşman ordularının işgali altında bulunan kısımların alın yazısı yine halkının serbest oyu ile tesbit edilecektir.

Madde 2: Daha önce halkın serbest oyu ile anavatana katılmayı kabul etmiş bulunan Evliye-i Selase (Kars ,Ardahan,Batum) için gerekirse tekrar halkın oylarına başvurulması kabul edilecektir.

Madde 3: Batı Trakya (Paşaeli) 'nın hukuki statüsü de bölge halkının oyu ile tespit edilmelidir

Madde 4: Hükümet ve Hilafet merkezi olan İstanbul şehri ile Marmara Denizinin güvenliği her türlü tehlikeden korunmuş olmalıdır. Bu esas saklı kalmak kaydıyla Boğazların dünya ticaret ve ulaştırmasına açılması hakkında bizimle öteki bütün devletlerin ortaklaşa verecekleri karar muteber sayılacaktır.

Madde 5: Müttefik devletler ile düşmanlar arasında yapılan antlaşmalar gereğince azınlıkların hakları civar ülkelerde bulunan Müslüman halkın da aynı haklardan faydalanması şartıyla tarafımızdan korunazaktır.

Madde 6: Siyasi,adli ve mali alanda gelişmemizi önleyecek bütün sınırlamar (kapütülasyonlar) kaldırılmalıdır.

Görüldüğü üzere :

1-Sınırlar,İstanbul ve Marmara'nın güvenliği meselesi.

2-Azınlıklar ve buna bağlı olarak Anadolu dışındaki Türk ve Müslümanların haklarının korunması.

3-Ekonomik hedefler yani kapütülasyonların asla kabul edilemeyeceği konusu.

4-Bu program aynı zamanda Lozan Antlaşmasına temel müzakere konularını oluşturacaktır.

Bu durum İngiliz hükümeti tarafından hoş karşılanmadı. Ve İstanbul hükümeti Ali Rıza Paşa hükümetini istifa ettirip Salih Paşa'yı yerine **getirdi. Daha sonra 16 Mart 1920 'de İngilizler İstanbul'u resmen işgal** etti.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİNİN AÇILIŞI

İstanbul'un işgalinden sonra Meclis-i Mebusan dağıtılmış Mustafa Kemala bu nedenle acil olarak olağanüstü yetkilere sahip bir meclisin acil olarak Ankara'da toplanması için gerekli hazırlıkların yapılmasını istedi.

23 Nisan 1920 'de Ulus Meydanı altında şimdi müze olan binada dualarla açıldı.

Tabi bu gelişmelere İstanbul hükümeti Damat Ferit Paşa ve İtilaf Devletleri tahriki ile ayaklanmalar çıktı ama Anakara hükümeti tarafından sistemli bir şekilde bastırıldı. Dürrizade'nin fetvasına karşı Anakra müftüsü Rifat Efendinin öncülüğünde 153 Din görevlisinin imzasını taşıyan fetva Milli Mücadelenin haklılığını ortaya koyma ve halkı aydınlatma açısından çok etkili oldu. Hıyanet –i Vatanıye Kanunu yürürlüğe girdi. Asker kaçaklarını önlemek için İstiklal Mahkemeleri kuruldu.TBMM'nin otoritesi arttı.

TÜRKİYE'Yİ PAYLAŞMA PROJESİ : SEVR ANTLAŞMASI

433 Maddeden oluşan türk milletini yok sayan milleti ölüme mahkum eden bir antlaşmadır. Sevr Antlaşması, (I. Dünya Savaşı sonrasında İtilâf Devletleri ile Osmanlı İmparatorluğu hükümeti arasında 10 Ağustos 1920'de Fransa'nın başkenti Paris'in 3 km batısındaki Sevr (Sèvres) banliyösünde bulunan Seramik Müzesi'nde imzalanmış antlaşmadır. Antlaşma imzalandığı dönemde devam eden Türk Kurtuluş Savaşı'nın sonucunda Türklerin galibiyetiyle, bu antlaşma yerine 24 Temmuz 1923'te Lozan Antlaşması imzalanıp, uygulamaya konduğundan Sevr Antlaşması geçerliliğini kaybetmiştir. Sevr Antlaşması 433 maddeden oluşmaktaydı

1. **Sınırlar** (madde 27-36): Edirne ve Kırklareli dahil olmak üzere Trakya'nın büyük bölümü Yunanistan'a, Ceyhan, Antep, Urfa, Mardin ve Cizre kent merkezleri Suriye'ye bırakılacak, İstanbul Osmanlı Devleti'nin başkenti olarak kalacak;
2. **Boğazlar** (madde 37-61): İstanbul ve Çanakkale Boğazları ile Marmara Denizi silahtan arındırılacak, savaş ve barış zamanında bütün devletlerin gemilerine açık olacak; Boğazlar'da deniz trafiği on ülkeden oluşan uluslararası bir komisyon tarafından yönetilecek; komisyon gerekli gördüğü zaman Müttefik Devletler'in donanmalarını yardıma çağırabilecek;
3. **Kürt Bölgesi** (madde 62-64): İngiliz, Fransız ve İtalyan temsilcilerinden oluşan bir komisyon Fırat'ın doğusundaki Kürt vilayetlerinde bir yerel yönetim düzeni kuracak; bir yıl sonra Kürtler dilerse Milletler Cemiyeti'ne bağımsızlık için başvurabilecek

4. **İzmir** (madde 65-83): Yaklaşık olarak bugünkü İzmir ili ile sınırlı alanda Osmanlı İmparatorluğu egemenlik haklarının kullanımını beş yıl süre ile Yunanistan'a bırakacak; bu sürenin sonunda bölgenin Osmanlı veya Yunanistan'a katılması için plebisit yapılacaktır;
5. **Ermenistan** (madde 88-93): Osmanlı Ermenistan Cumhuriyeti'ni tanıyacak; Türk-Ermeni sınırını hakem sıfatıyla ABD Başkanı belirleyecek (Başkan Wilson 22 Kasım 1920'de verdiği kararla Trabzon, Erzurum, Van ve Bitlis illerini Ermenistan'a verdi.)
6. **Arap ülkeleri ve Adalar** (madde 94-122): Osmanlı savaşta veya daha önce kaybettiği Arap ülkeleri, Kıbrıs ve Ege Adaları üzerinde hiçbir hak iddia etmeyecek;
7. **Azınlık Hakları** (madde 140-151): Osmanlı din ve dil ayrımı gözetmeksizin tüm vatandaşlarına eşit haklar verecek, tehcir edilen gayrimüslimlerin malları iade edilecek, azınlıklar her seviyede okul ve dini kurumlar kurmakta serbest olacak, Osmanlı'nın bu konulardaki uygulamaları gerekirse Müttefik Devletler tarafından denetlenecek;
8. **Askeri Konular** (madde 152-207): Osmanlı İmparatorluğu'nun askeri kuvveti, [jandarma](#) dahil 50.700 kişiyle sınırlı olacak ve ağır silahları bulunmayacaktı. ^{[1][5]} Türk donanması tasfiye edilecek, Marmara Bölgesi'nde askeri tesis bulunduramayacak, askerlik gönüllü ve paralı olacak, azınlıklar orduya katılabilecek, ordu ve jandarma Müttefik Kontrol Komisyonu tarafından denetlenecek;
9. **Savaş Suçları** (madde 226-230): Savaş döneminde katliam ve tehcir suçları işlemekle suçlananlar yargılanacak;
10. **Borçlar ve Savaş Tazminatı** (madde 231-260): Osmanlı İmparatorluğu'nun mali durumundan ötürü savaş tazminatı istenmeyecek, Türkiye'nin Almanya ve müttefiklerine olan borçları silinecek; ancak Türk maliyesi müttefiklerarası mali komisyonun denetimine alınacak;
11. **Kapitülasyonlar** (madde 260-268): Osmanlı'nın 1914'te tek taraflı olarak fesh ettiği kapitülasyonlar müttefik devletler vatandaşları lehine yeniden kurulacak;
12. **Ticaret ve Özel Hukuk** (madde 269-414): Türk hukuku ve idari düzeni hemen her alanda Müttefikler tarafından belirlenen kurallara uygun hale getirilecek; sivil deniz ve demiryolu trafiği Müttefik devletler arasında yapılan işbölümü çerçevesinde yönetilecek; iş ve işçi hakları düzenlenecek

KUVA-YI MİLLİYE DÖNEMİ

İşgallere karşı koyan tek güç Kuva-yi Milliye 'dir.

DOĞU CEPHESİ

Mondoros Mütarekesi hükümlerine göre dağılmayan tek ordu Kazım Karabekir'in komutasındaki 15. kolordu idi. Kazım Karabekir Ermenistan emellerini bildiğinden askerini terhis etmemiş savunma tedbirleri almıştır. Şark meselesi yüzünden 1. Dünya savaşı sonrası Ermeniler Ruslarla işbirliği içinde Doğu Anadolu'da bazı yerleri işgal etmiş bunun dışında Paris Barış konferansı'na başvurarak Giresun-Mersin çizgisinin doğusunda kalan neredeyse tamamını kendilerine verilmesini istemişlerdi. **Bu nedenle 9 Haziran 1920'de TBMM seferberlik ilan etmiştir.** 15. Kolordu Şark cephesi Komutanlığına çevrilmiştir. Kazım Karabekir komutanlığında Türk ordusu 28 Eylülde Sarıkamış'a girmiş, 30 Ekimde Kars'ı işgalden kurtarmış 7 Kasım'da Gümrü'ye girmiştir. Türk ordusundan darbe yiyen Ermeniler 3 Aralık 1920'de Gümrü antlaşmasıyla TBMM'nin isteklerini kabul etmek zorunda kalmışlardır. Bu TBMM'nin ilk askeri başarısıdır. DOĞU CEPHESİNDE Batum dışındaki Kars-Ardahan Türkiye'ye iadesi Gürcü hükümetinden talep edilim alınmıştır.

GÜNEY CEPHESİ

İngilizler; Musul, Antep, Urfa ve Maraş'ı Fransızlar; Adana, Tarsus, Mersin ve civarını işgal ettiler. İşgaller, Türk halkı tarafından protesto edildi. Ancak İngilizlerin işgal altındaki bölgelerde yönetime karışmamaları, milletin onurunu zedeleyecek davranışlarda bulunmamaları nedeniyle İngilizlere karşı silahlı direniş olmadı. İngilizler Paris Barış Konferansı'nda Fransızlarla anlaşma yaparak işgal ettikleri yerleri Fransızlara bıraktılar. Böylece Adana'dan sonra Maraş, Urfa ve Antep de Fransız işgali altına girdi.

Fransızların işgalleri ile olaylar da başladı. Çünkü Fransızlar bu illerde Ermenilerle iş birliği içine girdiler. Beraberlerinde getirdikleri Ermenileri Türklere karşı silahlandırdılar. Fransızların ve onlarla birlikte hareket eden Ermenilerin saldırılarına karşı koymak amacıyla Kuva-yi Milliye birlikleri kuruldu. Sivas Kongresi'nde alınan kararla bölgeye subaylar gönderildi. Türk halkı Antep, Maraş, Adana ve Urfa'da tarihte eşine az rastlanır bir savunma örneği göstererek Fransızları mağlup etti. Antep'te Şahin Bey, Maraş'ta Sütçü İmam kurtuluş mücadelesinin simge isimleri oldular. TBMM aldığı kararlarla bu şehirlerden Antep'e Gazi, Maraş'a Kahraman, Urfa'ya Şanlı unvanlarını verdi. Adana'da "Tufan Bey" ünvanıyla Yüzbaşı Osman milli kuvvetleriyle önemli başarılar elde etti. Güney Cephesi'nde kazanılan başarılar, Fransızlara, Türk topraklarında tutunamayacaklarını gösterdi. Batı Cephesi'nde Sakarya Meydan Savaşı'nın da kazanılması ile Fransızların tutumu tamamen değişti. Sakarya Savaşı'ndan sonra imzalanan Ankara Antlaşması (20 Ekim 1921) ile Fransızlarla savaş durumu sona erdi.

BATI CEPHESİ

Yunan kuvvetlerinin İzmir'e çıkması ve bu hattan Anadolu'nun içlerine doğru işgallerini genişletmesi ve hedeflerindeki Aydın şehri olmuştur. Fakat daha İzmir'e ayak basar basmaz Türk milletinin hemen teşkilatlanarak Yunan kuvvetlerini bozguna uğratması Yunan hesaplarını altüst etmiştir. Ayvalık'da 172. Alay komutanı Ali Bey (Çetinkaya) komutasındaki Türk Kuvvetleri büyük direniş göstermişlerdir. Bu Direniş İstiklal Savaşında ilk silahlı mukavemeti olarak kabul edilir.

DÜZENLİ ORDU DÖNEMİ

Yeni bir devlete doğru gidişin ilk ve önemli adımı olarak TBMM kurulmuştu. Daha sonra Milletvekili Hamdullah Suphi Bey'in konuşmasında hakikaten bir orduya malik olduktan sonra hükümet kurdu demeye TBMM'nin hakkı olacaktır demiştir. Yapılan hazırlıklar sonunda 1920 Ekim ayından itibaren Kuva-yi Milliye'nin tasfiyesi başladı. 9 Kasım'da Batı cephesi; Batı ve Güney cephesi olmak üzere ikiye ayrıldı. 10 Kasım'da Albay İsmet (İnönü) Batı cephesi, 11 Kasım'da Albay Refet (Bele) Güney cephesi komutanlığına atandılar.

İNÖNÜ MUHAREBELERİ

Ethem Bey ayaklanmasını fırsat bilen Yunan kuvvetleri İtilaf devletlerinin dayattıkları Sevr'i kabul ettirebilmek için 6 Ocak 1921'de Bursa-Uşak bölgelerinden Eskişehir-Afyon istikametine hareket ettiler. Yunan kuvvetleri burada Türk milletinin çetin direnişi ile karşılaştılar büyük zarara uğratıldılar. **Bu zafer I. İNÖNÜ ZAFERİ olarak adlandırılır. Bu zaferle düzenli ordunun katkısı olduğu ve Türk milletine büyük moral ve coşku ile karşılanmıştır. Bu başarı ile TBMM hükümetinin Lozan Konferansına daveti sağlanmıştır.**

Yunan kuvvetleri bozgunu üstünden atmak için tekrar taarruza geçti. Fakat yine başarısızlıkla sonuçlandı ve tarihimize II. İNÖNÜ ZAFERİ olarak geçer.

KÜTAHYA VE ESKİŞEHİR MUHAREBELERİ

Yunan kuvvetlerinin İnönü-Kütahya-Döğüş mevzini tutmuş olan Türk kuvvetlerini güneyden kuşatmak üzere 8 Temmuz'da ileri harekete geçtiler. 14-18 Temmuz'da Kütahya-Nasuhçal mevzilerinde şiddetli çarpışmalar oldu. Türk kuvveti Seyitgazi hattına çekilmek zorunda kaldı. Yunanlar Eskişehir istikametine taarruza geçti daha sonra Türk Kuvvetleri Sakarya gerisine çekilmek zorunda kaldı. Bu hareket sonrasında Eskişehir, Kütahya, Afyonkarahisar, Yunan kuvvetlerinin eline geçti. Bu gelişme yurtda büyük moral kırıklığına ve tepkilere yol açtı. Bu yenilgiden dolayı Mustafa Kemal üç ay süreyle başkomutanlık görevine getirildi. İlk iş olarak Tekalif-i Milliye emirlerini yayınladı. Her kazada birer komisyon kuruldu. Bedeli daha sonra ödenmek üzere ordunun ihtiyacı olan işe ve giyim malzemelerine, nakliye vasıtalarına, savaşa elverişli araçlara el konuldu. Bu hazırlıkların yanı sıra Doğu cephesinden ve Merkez ordudan seçkin bazı birlikler Batı cephesine kaydırıldı. Bütün bu hazırlıkla Ankara istikametine ilerlemekte olan Yunan işgallerine karşı savunmayı kuvvetlendirip arkasından taarruz içindi. Ayrıca Sakarya Meydan Muharebesine hazırlıktı.

SAKARYA MEYDAN MUHAREBESİ

23 Ağustos- 13 Eylül 1921 tarihinde olmuştur. Sakarya Meydan Muharebesi Kurtuluş Savaşı'nın dönüm noktası sayılır. Sakarya Zaferi'yle inisiyatif Türk ordusuna geçmiştir. Sakarya Muharebeleri, Türk ordusunun moralini ne kadar yükseltmiş ise, Yunan ordusunun moralini de o derece kırmıştır. Önce Sakarya doğusu, sonra da Afyon-Eskişehir hattına kadar olan vatan parçası Yunanlılardan temizlenmiştir. Sakarya Meydan Muharebesi sonucu, askeri harekât yön değiştirmiştir. Sakarya Muharebesi sonuna kadar stratejik savunma yapılırken, Sakarya'dan sonra stratejik taarruza dönüş olmuştur. Muharebe sonunda Yunan ordusu stratejik saldırı yapma gücünü yitirmiştir. Sakarya Zaferi, Büyük Taarruz (26 Ağustos 1922) ve Başkomutanlık Muharebesi (30 Ağustos 1922) için gerekli olan hazırlıkların yapılmasına zaman kazandırmıştır. Zaferin bir sonucu olarak Mustafa Kemal Paşa'ya 19 Eylül 1921'de Gazi ünvanı ve mareşal rütbesi verilmiştir.

BÜYÜK TAARRUZ VE MUDANYA MÜTAREKESİ

Yunanların Sakaryada yenilgisinden sonra İtilaf devletleri Türkiye'ye anlaşma zeminine çekmek istiyorlardı. 22-26 Mart 1922'de her iki tarafa da gönderilen teklif Yunanlar tarafından hemen kabul edilmiş, fakat TBMM ise Anadolu'nun boşaltılmasını şart koşmuşlardır. Şuurlar altında Sevr hedefi olan İtilaf devletleri bu şartı kabul etmemişlerdir.

Bu arada taarruz hazırlıklarına devam eden Türk kuvvetleri büyük bir gizlilik içinde çalışmalarına devam etti. Genelkurmay başkanı Fevzi Paşa ile 27 Temmuz akşamı Akşehir'de buluştu 15 Ağustos'a kadar hazırlıkların tamamlanması kararlaştırıldı. Büyük taarruz 26 Ağustos 1922 sabahı başladı. Mustafa Kemal Paşa, Genelkurmay başkanı Fevzi, Batı cephesi komutanı İsmet, I. Ordu komutanı Nurettin, 2. Ordu Komutanı Yakup Şevki Paşalarla beraber Kocatepe'de başlatıldı. Yunan ordusu 5 gün gibi kısa sürede bozguna uğratıldı. Perişan olan Yunan ordusunun toparlanmasına fırsat vermeyerek 1 Eylül 1922'de Mustafa Kemal Paşa Ordular ilk hedefiniz Akdeniz'dir, ileri. Yunan işgalinden kurtarılan yerler:

30 Ağustos 1922 : Aslıhanlar, Dumlupınar

1 Eylül 1922 : Uşak,

2 Eylül 1922: Eskişehir,

3 Eylül 1922: Nazilli, Simav, Salihli, Alaşehir, Gördes

4 Eylül 1922: Kula

6 Eylül 1922: Balıkesir, Bilecik

7 Eylül 1922: Aydın
8 Eylül 1922 : Manisa
9 Eylül 1922 : İzmir
10 Eylül 1922 : Bursa

Büyük taarruzun başarı ile sonuçlanması neticesinde itilaf Devletlerinin araya girmesiyle ateşkes görüşmeleri 3 Ekim 1922'de Mudanya'da başladı. 11 Ekim 1922'de imzalandı buna göre 15 Ekimden itibaren çatışmalar duracak Yunanlar 15 gün içinde Doğu Trakya'yı boşaltacak ve 30 Gün içerisinde Trakya Türk memurlarına devredilecekti. Bu antlaşma Türk İstiklal Savaşının Türk zaferi ile sonuçlandığını gösteren ilk diplomatik ve ilk siyasi belge olması bakımından fevkalade önemlidir.

İSTİKLAL SAVAŞI LOJİSTİK KAYNAKLARI

İstiklal Savaşı çok zor şartlarda kazanılmıştı.

1. Nüfus Meselesi
2. Ekonomik Durum

Bilindiği gibi 1911 Trablusgarp ve arkasından Balkan savaşları ardından ,I. Dünya savaşı Türkiye'yi oldukça hem maddi hem de manevi olarak yıpratmış. Maddi olarak uzun yıllar savaşta kalması ve genç hatta çocuk yaşındaki insanlarımız savaşa katılımı nedeni ile ölenlerin haddi hesabı yoktur.

TBMM kuruluşundan hem de İstiklal savaşı sonrası Müdafaa-i Hukuk Cemiyetleri vasıtasıyla yardımlar toplanıyor. Vergiler artırıldı,yardımlar çoğaltıldı,oktruva (kontrol) vergisi gibi yeni vergiler çıkarıldı. Eylül ve Kasım aylarında çıkarılan Men'-i müskirat,Men'-i İsrifat kanunları çıkartıldı.Bu kanunlarla israfın önüne geçilerek tasarruf yapılmaya çalışıldı.Duyun-ı Umumiye ve Reji ambarlarından istifade edilemeye çalışıldı.Tekalif Milliye Emirleri ile ihtiyaç halinde halkın elindeki %40 malzemenin el konuluyordu

Dış yardımlar:

- Sovyetler Birliğinden hem maddi hem de askeri yardımlar gelmiştir.
- Hint Kökenli Müslümanlardan. Bu günkü Pakistan.
- Güney Asya Müslümanlarından. Buradan gelen paranın bir kısmı İş bankasına sermaye olarak kullanılmıştır.
- TBMM'sini ilk tanıyan Ülke Fransa'dan gelmiştir.Sebebi tamamen stratejik .İngilizler ile nüfuz bölgelerinin paylaşımlarında anlaşamadıklarından dolayı giderken silahlarını bize bırakmışlar. Daha sonraki aşamalarda silah satın almamıza kolaylık sağlamış
- Azerbeycan ve kuzey Kıbrıs türkleride ellerinden gelen yardımı yapmaya çalışmışlar.
- İtalya'da çıkarları TBMM 'ne kendi için değişik zamanlarda yardım etmiştir.